

Теорія та історія державного управління

УДК 342.9

Ніколенко Мирослав Борисович

кандидат юридичних наук, директор

ДП «Інжсексбуд»

(орган управління – Фонд державного майна України)

Nikolenko Myroslav

Candidate of Juridical Sciences, Director of the

State Enterprise «Inzheksbud»

(Management Body – State Property Fund of Ukraine)

**ПРОБЛЕМАТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ
АСПЕКТИ**

**PROBLEMS OF THE EFFICIENCY OF THE STATE PROPERTY
MANAGEMENT SYSTEM: THEORETICAL AND
METHODOLOGICAL ASPECTS**

***Анотація.** У статті досліджено теоретико-методологічний аспект проблематики досягнення ефективного управління державної власності. Системно проаналізовано профільне законодавство, а саме положення Конституції України, Законів України «Про власність», «Про управління об'єктами державної власності» у поточних редакціях 2024 р. Проаналізовано кардинальні зміни, що відбувалися під час трансформаційних ринкових процесів і як вони позначилися на зміні методологічних підходів до організації управління державною власністю в Україні. Доведено системність, організаційність і компетенційний характер реформування системи державної власності. Охарактеризовано право власності у суб'єктивному трактуванні як структурно складний*

комплексний інститут міжгалузевого характеру. Доведено, що державна власність – це специфічні відносини щодо належності державі певного майна. Показано, що об’єктний склад майна державної власності – це одна з найважливіших обставин, що зумовлює складність організації управлінської діяльності, її належне правове регулювання. Аргументовано, що Фонд державного майна України здійснює державну політику у галузі приватизації державного майна. Проаналізовано, що правовий, економічний, організаційний базис управління державною власністю регулюється профільним законодавством України.

Вступ. Комплексне дослідження проблематики управління державною власністю має ґрунтуватись на усвідомленні ключової ролі держави як основного регулятора ринку майна, що містить як безпосереднє управління об’єктами нерухомого майна державної власності, так і організуючу дію на відносини стосовно нерухомого майна приватної форми власності. Розгляд чинного законодавства потрібен для удосконалення адміністративно-правового регулювання управління державним майном, а також з’ясування напрямів оптимізації системи суб’єктів державного управління. Втім в адміністративному праві нині браку глибоких наукових розвідок, присвячених проблематиці теоретико-методологічного вивчення адміністративно-правового забезпечення державного управління, що обґрунтовує актуальність пропонованої статті. Важливим вбачається удосконалення адміністративно-процесуальних аспектів діяльності суб’єктів управління державним майном способом реформування. Звідси комплексне вивчення теоретико-методологічних засад адміністративно-правових аспектів управління державним майном доцільний та актуальний напрям дослідження.

Мета. Мета статті – розкрити актуальність проблематики ефективності системи управління державної власності в теоретико-методологічному аспекті.

Матеріали і методи. Методологічною базою слугували загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: метод діалектики – у розкритті змісту управління державним майном; методи аналізу і синтезу – в обґрунтуванні об'єкта управління державної власності, комплексу адміністративно-правових норм, які регулюють державне управління власністю; системно-структурний метод, який дозволив встановити систему суб'єктів управління державною власністю; метод системи правових норм управління державною власністю; порівняльно-правовий метод; формально-юридичний метод.

Результати. У науковій статті розкрито правову сутність управління державною власністю у теоретико-методологічному аспекті; поглиблено визначення об'єкта державного управління; обґрунтовано у теоретико-методологічному аспекті систему адміністративно-правових норм, що регулюють управління державною власністю; охарактеризовано у теоретико-методологічному аспекті систему суб'єктів державного управління у сфері користування державним майном; розкрито у теоретико-методологічному аспекті компетенцію органів, уповноважених за законодавством управляти державною власністю; окреслено напрями удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності Фонду державного майна України як суб'єкта управління державної власності; аргументовано напрями удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності суб'єктів управління державною власністю; охарактеризовано види адміністративних проваджень у галузі управління державної власності; опрацьовано рекомендації стосовно управління державної власності на правовій теоретико-методологічній основі.

Перспективи. У подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити дослідницьку увагу на опрацюванні науково обґрунтованих пропозицій щодо розробки класифікації видів адміністративно-правових відносин в управлінні державною власністю залежно від специфіки;

дослідження правовідносин, які опосередковують організаційну діяльність з передачі об'єктів державної власності у власність; удосконалення реформування адміністративно-правового забезпечення системи управління державної власності для розвитку у поствоєнний період відновлення економіки України.

Ключові слова: державна власність, система управління державної власності, адміністративно-правового забезпечення управління державної власності, об'єкт державного управління, Фонд державного майна України.

Summary. The article examines the theoretical and methodological aspect of the problem of achieving effective management of state property. The relevant legislation was systematically analyzed, namely the provisions of the Constitution of Ukraine, the Laws of Ukraine "On Property", "On the Management of State-Owned Objects" in the current editions of 2024. The fundamental changes that took place during the transformational market processes and how they affected the change in methodological approaches to the organization of state property management in Ukraine were analyzed. Systematic, organizational and competent nature of the reform of the state property system has been proven. The property right in the subjective interpretation is characterized as a structurally complex complex institution of an interdisciplinary nature. It was concluded that state property is a specific relationship regarding the ownership of certain property by the state. It is shown that the object structure of state-owned property is one of the most important circumstances that determines the complexity of the organization of management activities, its proper legal regulation. It is argued that the State Property Fund of Ukraine implements state policy in the field of privatization of state property. It has been analyzed that the legal, economic, and organizational basis of state property management is regulated by the specific legislation of Ukraine. However, in administrative law, there is currently a lack of in-depth

scientific investigations devoted to the problems of theoretical and methodological study of administrative and legal support of state administration, which substantiates the relevance of the proposed article. It is considered important to improve the administrative and procedural aspects of the activities of state property management entities by way of reform.

Introduction. A comprehensive study of the problems of state property management should be based on the awareness of the key role of the state as the main regulator of the property market, which includes both the direct management of state-owned real estate objects and the organizing effect on relations with private property real estate. A review of the current legislation is needed to improve the administrative and legal regulation of state property management, as well as clarify directions for optimizing the system of state administration entities. Hence, a comprehensive study of the theoretical and methodological foundations of the administrative and legal aspects of state property management is an expedient and relevant direction of research.

Purpose. The purpose of the article is to reveal the relevance of the issue of the effectiveness of the state property management system in the theoretical and methodological aspect.

Materials and methods. The methodological basis was general scientific and special methods of cognition: the method of dialectics – in revealing the content of state property management; methods of analysis and synthesis – in the justification of the object of state property management, a complex of administrative and legal norms that regulate state property management; the system-structural method, which made it possible to establish a system of subjects of state property management; method of the system of legal norms of state property management; comparative legal method; formal legal method.

Results. The scientific article reveals the legal essence of state property management in the theoretical and methodological aspect; the definition of the object of state administration has been deepened; the system of administrative

and legal norms regulating the management of state property is substantiated in the theoretical and methodological aspect; the system of state administration subjects in the sphere of use of state property is characterized in the theoretical and methodological aspect; the competence of bodies authorized by law to manage state property is disclosed in the theoretical and methodological aspect; directions for improving the administrative and legal support of the State Property Fund of Ukraine as a subject of state property management are outlined; directions for improving administrative and legal support for the activities of state property management entities are argued; the types of administrative proceedings in the field of state property management are characterized; recommendations regarding the management of state property were developed on a legal theoretical and methodological basis.

Discussion. In further scientific studies, it is proposed to focus research attention on the development of scientifically based proposals for the development of a classification of types of administrative-legal relations in the management of state property depending on the specifics; the study of legal relations that mediate organizational activity on the transfer of state-owned objects into ownership; improving the reform of the administrative and legal provision of the state property management system for development in the post-war period of recovery of the economy of Ukraine.

Key words: *state property, state property management system, administrative and legal provision of state property management, object of state administration, State Property Fund of Ukraine.*

Постановка проблеми. Державна власність виникла як нагальна потреба у нормальному функціонуванні держави як особливого апарату, що перебуває над суспільством і провадить специфічний захист діючого економічного ладу. І щоб ефективно виконувати захисні функції, держава повинна мати у розпорядженні певне майно і якісь доходи для матеріального

утримання усіх гілок влади. Державна власність вибудовує матеріальну базу для виконання публічної влади і концентрує ті галузі і сфери діяльності, які мають обслуговувати потреби та інтереси у загальнодержавному масштабі. У певні історичні періоди Україна у державотворенні використовувала різні підходи для урегулювання правових відносин у царині державної власності та управління нею. Після відновлення незалежності в Україні триває активна фаза правотворчості в управлінні державним майном.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок в опрацювання проблематики управління державної власності та адміністративно-правовий аспект її управління досліджували українські науковці: Биков Р.Ю. [17], Білокур Є.І. [15], Кравчук О.О. [14], Пількевич В.Л. [21], Савченко В.Ф. [20], Харитонova О.І. [16], Щербина М. [18] та інші. У сучасній науці адміністративного права бракує спеціального дослідження, присвяченого проблемним аспектам адміністративно-правового забезпечення державного управління з користування і розпорядження державним майном, що також обумовлює актуальність пропонованої статті.

Метою статті є розробка науково обґрунтованих пропозицій з удосконалення адміністративно-правового забезпечення системи управління державної власності на теоретико-методологічній основі.

Матеріали і методи. Матеріалами і методологічною базою слугували загальнонаукові і специфічні методи пізнання: діалектики – у розкритті змісту управління державним майном; аналізу і синтезу – в обґрунтуванні об’єкта управління державної власності, комплексу адміністративно-правових норм, які регулюють державне управління власністю; системно-структурний, який дозволив встановити систему суб’єктів управління державною власністю; системи правових норм управління державною власністю; порівняльно-правовий; формально-юридичний. Нормативну і наукову базу становлять Конституція України, закони та підзаконні нормативно-правові акти України, наукові праці із загальної теорії держави

та права, теорії державного управління, адміністративного та інших галузей права, а також літературні наукові джерела.

Виклад основного матеріалу. Фундаментальні перетворення в конституційно-правовому регулюванні основних засад відносин власності відбулися на початку 1990-х років після ухвалення Декларації про державний суверенітет України, якою, зокрема, й проголошувалася економічна самостійність Української держави і захист усіх форм власності [1]. Далі був ухвалений Закон України «Про власність», яким проголошувалася рівноправність трьох основних форм власності – індивідуальної (особистої і приватної трудової), колективної, державної [2]. Законом України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України» № 2544-ХІІ від 7.07.1992 з поточною редакцією від 1.07.2021 [3] визначено форми власності й дефініцію «індивідуальна власність» замінено терміном «приватна власність». Звідси в Україні проголошуються три форми власності – приватна, колективна, державна [3].

У 2006 р. ухвалено вкрай важливий Закон України «Про управління об'єктами державної власності» № 185-V, який зберігає чинність, у поточній редакції від 8.03.2024. Цей Закон визначає правові основи управління об'єктами державної власності. У Законі встановлено об'єкти управління державної власності, а саме: «1. Об'єктами управління державної власності є: майно, яке передане казенним підприємствам, державним некомерційним підприємствам в оперативне управління; майно, яке передане державним комерційним підприємствам (далі – державні підприємства), установам та організаціям; майно, яке передане державним господарським об'єднанням; корпоративні права, що належать державі у статутних капіталах господарських організацій (далі – корпоративні права держави); державне майно, що забезпечує діяльність Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України; державне майно, передане в оренду, лізинг; державне майно, передане та/або створене (збудоване) на підставі

договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства (у тому числі концесійного договору); державне майно, що перебуває на балансі господарських організацій і не увійшло до їх статутних капіталів або залишилося після ліквідації підприємств та організацій; державне майно, передане в безстрокове безоплатне користування Національній академії наук України, галузевим академіям наук; безхазяйне та конфісковане майно, що переходить у державну власність за рішенням суду; державне майно, надане суб'єкту господарювання на праві господарського відання відповідно до законодавства [4].

Прийняття низки законодавчих актів про державну власність і управління нею мало масштабний вплив на усебічний розвиток України – як економічний, правовий, так і політичний та ідеологічний. Цим законодавством закладено фундаментальні положення правового регулювання державної власності, що функціонує і дотепер. Саме Закон «Про власність», що зберігає чинність і до сьогодні, заклав основу формування приватної власності в Україні, поклавши початок процесу роздержавлення, трансформації державної власності.

Зазнали кардинальних змін і концептуальні наукові підходи до державної власності та управління нею. Донині науковці активно вивчають питання трансформації державної власності [5-10; 16-18], що пояснюється докорінністю проведених змін, їх важливістю для різних сфер життя та розвитку України.

Отже, під час ґрунтовних соціально-економічних і політико-правових перетворень, що зазнавала Україна на початку 1990-х, трансформувалося й аксіологічне значення державної власності. Процес цих змін в переосмисленні засад і підходів до управління державною власністю триває й у 2020-х роках. Кардинальні зміни, що відбувалися під час трансформаційних ринкових процесів, позначилися і на зміні підходів до організації управління державною власністю в Україні, у царині такого

управління неодноразово провадилися реформи системного, організаційного, компетенційного характерів, які стосувалися як системи об'єктів управління, так і суб'єктів управління. На шляху розвитку незалежної України змінювалися органи центральної та місцевої виконавчої влади, на які покладалося й покладається виконання основних функцій, розширювалися і звужувалися повноваження посадових осіб, створювалися нові об'єкти управління та вибували інші. Частину цих змін можна вважати позитивними, деякі – невдалі. Так, впровадження приватно-правових механізмів в управління державною власністю у деяких напрямках управлінської діяльності виявилось невиправданим, тому що попри зміни суспільно-політичного ладу, державна власність лишається публічною, і управління нею потребує виважених дій, і першочергово – ефективних адміністративних заходів. Досі зберігає актуальність проблема організації утримання майна державної власності, ефективного контролю за його наявністю та раціональним використанням, проблематика адміністративно-правової охорони і захисту державної власності. Так, наприклад, через зміни нормативно-правових актів, колективна форма власності, передбачена законодавством України як рівноправна разом з іншими формами власності, було скасовано. Ураховуючи, що юридичні особи, утворені як поєднання майна держави і недержавних суб'єктів, мають важливе значення для економіки України, становлять питому частину майнового фонду, що належить державі, тому що державна власність на державні частки у майні таких юридичних осіб являють собою об'єкт управління.

Правова система України має подібну специфічну форму права власності – право власності Українського народу, якому, за ст. 13 Конституції України: «Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського

народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією. Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону. Власність зобов'язує. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству. Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом» [11]. Отже, народів України належать земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які розташовані у межах території України, природні ресурси її континентального шельфу.

На нашу думку, цю особливу форму власності не слід вважати рівноправною з іншими формами, адже відомо, що, наприклад, земля може належати конкретним суб'єктам права власності, і це не позбавляє її статусу належності до власності Українського народу. Звідси право державної власності і право власності Українського народу – різні правові категорії. Відповідні об'єкти, що належать до кожної з названих категорій права власності, – мають різний правовий режим, управління цими об'єктами провадиться у різний спосіб. Узагальнено можемо стверджувати, що правове регулювання права виключної власності народу України не збігається з регулюванням права державної власності, і це право виключної власності лишається малодослідженим і потребує спеціального дослідження.

Далі можемо простежити, що, за ч. 2 ст. 3 Закону України «Про управління об'єктами державної власності», дія цього Закону не поширюється на управління об'єктами власності Українського народу [4]. Управління такими об'єктами має свою специфіку, що, як правило, врегульовується спеціальними законодавчими актами, відокремленість норм яких навіть покладено в основу комплексних галузей або підгалузей правової системи України (наприклад, земельне право, повітряне право).

Слід відзначити, що значна кількість інших об'єктів права державної власності мають певні особливості. Характеризуючи право власності у суб'єктивному розумінні можемо стверджувати, що це – структурно складний комплексний інститут міжгалузевого характеру. Складається з таких основних частин: 1) абсолютного права власника володіти, користуватися, розпоряджатися своїм майном; 2) права на охорону власного майна; 3) встановлення державою законодавчих обмежень цих прав. Отже, державна власність являє собою також складну ієрархічну систему відносин, яка структурована за значною кількістю характеристик, що віддзеркалюють різні сторони цієї системи. Це найбільш складний за структурою вид власності, що обумовлено здебільшого унікальною природою суб'єкта права державної власності. Це й обґрунтовує унікальний характер організації держави як власника, і звідси – системи відносин державної власності. У свою чергу наявність саме державної власності потребує й управління нею. При цьому управління таким видом власності набуває ознак публічної управлінської діяльності, яке історично провадять органами виконавчої гілки влади.

У сучасних економічних системах підприємництва переважають приватна і публічна форми власності. В Україні провідною формою власності встановлено приватну. Втім це більше декларативного характеру. На сьогодні державна власність переважною більшістю громадян сприймається відповідно до її економічної та юридичної сутності як всенародне надбання, що використовується або повинне використовуватися державою для досягнення загальних цілей і завдань у виконанні функцій держави.

Володіння, користування і розпорядження державним майном, що здійснюється державою в особі відповідних суб'єктів для реалізації відповідних державних функцій, – втілюється у відповідних правових

формах. Це діяльність з управління державною власністю, її адміністративно-правового регулювання.

Отже, державна власність – це специфічні відносини стосовно належності державі певного майна. Об’єктний склад майна державної власності – це одна з найважливіших обставин, що зумовлює складність організації управлінської діяльності в розглядуваній сфері, її належного правового регулювання. Фонд Державного майна України здійснює державну політику у галузі приватизації державного майна. Правовий, економічний, організаційний базис приватизації державного майна регулюються законодавством України.

Управління державним сектором економіки може і повинно служити засобом наповнення державного бюджету як відрахування від прибутку, дивідендів. При цьому з функціональної позиції безпосередній напрям діяльності тих чи тих підприємств державної власності буде проявом діяльності держави в інфраструктурній, соціальній, економічній сферах, наповнення бюджету буде економічною ціллю такої діяльності, управління державною власністю – допоміжною організаційною функцією, наприклад, навіть у разі створення державних підприємств, організацій, установ, прийняття рішень про їхню реорганізацію чи ліквідацію йтиметься про організаційну діяльність.

Приватизація, на наше переконання, дійсно, належить до функцій управління державною власністю, проте це достатньо специфічний напрямом. У процесі втілення такого напрямку управлінської діяльності державна власність на певне майно припиняється. Іншими словами, здійснюючи приватизацію, держава як власник вилучає вигоди з того чи того майнового об’єкта державної власності лише один раз – під час або внаслідок розпорядження цим майном (і то лише у випадках, коли йдеться про платну приватизацію). Після відчуження майна вилучати вигоди з об’єкта державної власності буде вже його новий власник. Після

приватизації роль держави щодо такого об'єкта зміниться – він перейде до кола об'єктів, щодо яких державою провадиться лише регулюючий вплив у межах державного регулювання економіки. Контроль за виконанням зобов'язань, узятих на себе новим власником під час придбання державного майна в процесі приватизації, належить до приватизаційного етапу, тобто етапу розпорядження державою своїм майном, що відбувається в певній правовій процедурі.

Наголосимо на логічній недосконалості думки про те, що фактична неефективність управління певним об'єктом державної власності слугує підставою для його приватизації. Неефективність управління є основою для удосконалення такого управління. Приватизація ж високоефективних підприємств може пояснюватися необхідністю одержання доходів бюджету або іншими обставинами, проте не повинна, на нашу думку, обґрунтовуватися тим, що це підприємство зможе ефективно працювати і в недержавному секторі економіки.

Так, за Звітом Фонду державного майна України за 2023 р. [12], у розділі «Приватизація державного майна» протягом 2023 р. на електронні аукціони виставлено 463 об'єкти малої приватизації; продано 431 об'єкт. Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» Фонду встановлено завдання з надходження коштів від приватизації державного майна до державного бюджету обсягом 6 млн грн. Станом на 31.12.2023 за даними Державної казначейської служби України до загального фонду державного бюджету від приватизації державного майна та інших надходжень, безпосередньо пов'язаних з процесом приватизації, перераховано 3 154,2098 млн грн (з урахуванням залишку станом на 01.01.2023 в сумі 81,3112 млн грн), що становить 52,6 % виконання річного плану. Загалом до державного бюджету України перераховано за 2023 р. коштів на загальну суму 3 154,4415 млн грн. Станом на 31.12.2022 до загального фонду державного бюджету від приватизації державного майна

та інших надходжень, безпосередньо пов'язаних з процесом приватизації, було перераховано 1 712,0179 млн грн (з урахуванням залишку станом на 01.01.2022 в сумі 2,1501 млн грн), що становило 21,4 % виконання річного плану, визначеного Законом України «Про Державний бюджет на 2022 рік».

Результати проведеного нами аналізу системи управління державною власністю в Україні показують, що управління сьогодні здійснюється дискретно, тобто не системно і у комплексно, а щодо окремих її об'єктів. Управління власністю розпорошено між різними органами та посадовими особами, хоча Конституція України передбачає, що повноваження з управління об'єктами державної власності належать Кабінету Міністрів України, – але це питання ефективності побудови організаційної системи управління державної власності. Помітна неузгодженість, відсутність системності в управлінні спостерігаються і з позицій об'єкта управління. Річ у тім, що у держави, як показують наведені статистичні дані, відчувається брак загальної інформаційної бази для управління державною власністю. Організаційні системи обліку та контролю, що функціонують на рівні окремих державних юридичних осіб або уповноважених органів управління, не мають належного загальнодержавного рівня. І попри наявність низки різноманітних реєстрів (таких, як Державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України, єдиний реєстр об'єктів державної власності, єдиний реєстр розпорядників та одержувачів бюджетних коштів) у держави відсутня належна загальна інформація про кількість та вартість усього масиву державної власності в про його наповнення. Наявність такого роду даних має не лише інформаційне значення з тієї причини, що знання про кількість та вартість державного майна не може і не повинно бути ціллію управління державною власністю. Втім через не проведення вчасно переоцінки державного майна, навряд можемо розраховувати на встановлення його всеосяжної вартості. Наявність цієї інформації

сприятиме вирішенню низки завдань і виконання функцій управління державною власністю.

Проте ми вбачаємо проблему, яка схована набагато глибше: якби держава мала відповідну базу даних нежитлових приміщень державної власності по всій Україні, вона змогла би ефективно вирішувати питання розміщення певних суб'єктів, не звертаючись по допомогу до органів місцевого самоврядування по всій території України. В окремих випадках це може стосуватися не лише нерухомого майна, а й транспортних засобів, приладів та обладнання. Реалізація наведеної пропозиції повинна перш за все унеможливити досить типову на сьогодні ситуацію, коли майно, не потрібне одному органу управління, реалізується, зокрема й шляхом приватизації, а інші органи управління, підпорядковані державні підприємства, організації, установи орендують аналогічне майно в органів місцевого самоврядування чи приватних власників, здійснюють за рахунок державних коштів капіталовкладення на придбання або створення аналогічних об'єктів. В усьому світі для задоволення інформаційних потреб власників підприємств, організацій, установ використовується система бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Однак в управлінні державною власністю в Україні цей важливий інструмент використовується недостатньо і неефективно. За законодавством України, держава як власник із допомогою системи обліку та звітності вправі одержувати всю необхідну інформацію про наявність та рух майна утворених нею юридичних осіб. Володіючи такою інформацією, держава зможе забезпечити найбільш ефективне використання всього державного майна та кожного конкретного його елементу. Лише у випадку, коли держава володітиме повною інформацією про належне їй майно, вона зможе забезпечити найбільш ефективне та доцільне застосування цього майна – на найбільш доцільній ділянці державного механізму. Це обумовлює важливість загальної інформації про майно для реалізації всіх без винятку державних функцій.

Створення відповідної загальної інформаційної системи потребує узгодженої взаємодії всіх органів управління державною власністю як на етапі впровадження, так і у процесі використання з обов'язковою наявністю відповідного організаційного забезпечення.

В останні десятиліття проведено низку реформ, зокрема: прийнято національні стандарти обліку в державному секторі; запроваджено обов'язкове погодження розпорядчих документів державних підприємств, організацій та установ про облікову політику з органами управління; підпорядковано до компетенції Міністерства фінансів України регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності не лише для госпрозрахункових суб'єктів. Важливим кроком до ефективного управління державною власністю є Єдиний реєстр об'єктів державної власності [13].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Так, побудова ефективної системи управління державною власністю потребує складання і подання фінансової звітності та управлінської звітності (у вигляді необхідних державі-власнику розшифрувань, пояснень, що викладаються в примітках до фінансової звітності) всіма без винятку юридичними особами державної власності та державного сектору економіки, її узагальнення, аналізу та використання у ході підготовки та прийняття всіх управлінських рішень; здійсненні контролю за наявністю та ефективним використанням державного майна. У подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити дослідницьку увагу на опрацюванні науково обґрунтованих пропозицій щодо розробки класифікації видів адміністративно-правових відносин в управлінні державною власністю залежно від специфіки; дослідження правовідносин, які опосередковують організаційну діяльність з передачі об'єктів державної власності у власність; удосконалення реформування адміністративно-правового забезпечення системи управління

державної власності для розвитку у поствоєнний період відновлення економіки України.

Література

1. Декларація про державний суверенітет України: документ № 55-12 від 16.07.1990. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст. 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення: 14.04.2024).

2. Про власність: Закон України № 697-XII, втратив чинність на підставі 997-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/697-12> (дата звернення: 14.04.2024).

3. Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України: Закон України № 2544-XII від 7.07.1992, поточна редакція від 01.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2544-12#Text> (дата звернення: 25.05.2024).

4. Про управління об'єктами державної власності: Закон України № 185-V, який зберігає чинність і діє в поточній редакції від 8.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text> (дата звернення: 10.03.2024).

5. Москалюк Н.Б. Загальне управління власністю як категорія здійснення права державної власності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 1. С. 82-86.

6. Абасс К.Дж. Дослідження проблем створення ефективного механізму управління господарською діяльністю вітчизняних економічних суб'єктів. Формування механізму стійкого розвитку економіки: теорія і практика: монографія. Дніпро, 2021. С. 77-82.

7. Усик І.О. Структурна трансформація моделі розвитку економіки України в умовах глобалізаційних викликів: автореф. дис. ... к.е.н.: спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». Вінниця, 2019. 20 с.

8. Овечкіна О.А. Основні риси сучасної транзитивної системи відносин власності в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. пр.* 2020. Вип. 10 (233). С. 62-71.

9. Перчеклій І.М. Право власності українського народу на природні ресурси: еколого-правові засади: дис. ... к.ю.н. Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи України. Київ, 2015. 226 с.

10. Клепанчук О.Ю. Теоретико-методологічні засади впровадження структурних змін та інституційних реформ на внутрішньому ринку України: дис. ... д.е.н. спец. 051 Економіка. Львівський торговельно-економічний університет. Львів, 2024. 220 с.

11. Конституція України. Ст. 13. URL: <https://constitution.in.ua/articles/13/> (дата звернення: 25.04.2024).

12. Звіт про роботу Фонду державного майна України та хід приватизації державного майна у 2023 році. *Фонд державного майна України: вебсайт.* URL: https://www.spfu.gov.ua/userfiles/pdf/zvit-spfu-2023_17964.pdf (дата звернення: 25.04.2024).

13. Єдиний реєстр об'єктів державної власності. *Фонд державного майна України: вебсайт.* URL: <https://spfu.gov.ua/ua/content/spf-stateproperty.html> (дата звернення: 25.04.2024).

14. Кравчук О.О. Управління державною власністю: адміністративно-правові засади: монографія. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: КПП, 2023. 444 с.

15. Білокур Є.І. Управління об'єктами державної власності як складова змісту державно-управлінської діяльності. *Вісник Одеської юридичної академії.* 2015. Вип. 2. С. 35-45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vchfo_2015_2_6 (дата звернення: 4.01.2024).

16. Харитонов О.І. До питання про характеристику права державної власності. *Актуальні проблеми держави і права.* 2011. С. 329-335. URL: <http://www.apdp.in.ua/v33/49.pdf> (дата звернення: 10.03.2024).

17. Биков Р.Ю. Механізми управління державним майном в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Акад. муніцип. упр. К., 2010. 20 с. URL: <https://www.researchgatenet/publication/322721920> (дата звернення: 25.04.2024).

18. Щербина М. Чи покращиться управління державним майном? *New Voice*. 2018. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/chipokrashchitsya-upravlinnya-derzhavnim-maynom-2473115.html> (дата звернення: 25.04.2024).

19. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України. Наукова доповідь. Київ: НАДУ, 2021. 120 с.

20. Савченко В.Ф. Державне регулювання відносин власності у ринковій економіці. *Науковий вісник Полісся*. 2018. Вип. 3. С. 9-18.

21. Пількевич В.Л. Організаційно-правове забезпечення управління державним майном в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2020. 220 с.

References

1. Deklaratsiia pro derzhavnyi suverenitet Ukrainy [Declaration on State Sovereignty of Ukraine]: dokument № 55-12 vid 16.07.1990. (1990). *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> [in Ukrainian].

2. Pro vlasnist [About property]: Zakon Ukrainy № 697-XII, vtratyv chynnist na pidstavi 997-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/697-12> [in Ukrainian].

3. Pro vnesennia zmin i dopovnen do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy [On making changes and additions to some legislative acts of Ukraine]: Zakon Ukrainy № 2544-XII vid 7.07.1992, potochna redaktsiia vid 01.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2544-12#Text> [in Ukrainian].

4. Pro upravlinnia ob'ektamy derzhavnoi vlasnosti [On the management of state-owned objects]: Zakon Ukrainy № 185-V, yakyy zberihaie chynnist i diie v

potochnii redaktsii vid 8.03.2024. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text> [in Ukrainian].

5. Moskaliuk, N.B. (2020). Zahalne upravlinnia vlasnistiu yak katehoriia zdiisnennia prava derzhavnoi vlasnosti [General management of property as a category of exercise of state property rights]. *Pivdennoukrainskyi pravnychyi chasopys*, 1, 82-86 [in Ukrainian].

6. Abass, K.Dz. (2021). Doslidzhennia problem stvorennia efektyvnoho mekhanizmu upravlinnia hospodarskoiu diialnistiu vitchyznianskykh ekonomichnykh subiektiv [Study of the problems of creating an effective mechanism for managing the economic activity of domestic economic entities]. *Formuvannia mekhanizmu stiikoho rozvytku ekonomiky: teoriia i praktyka: kol. monohrafiia*. Dnipro, 77-82 [in Ukrainian].

7. Usyk, I.O. (2019). Strukturna transformatsiia modeli rozvytku ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv [Structural transformation of the economic development model of Ukraine under the conditions of globalization challenges]: avtoref. dys. ... k.e.n.. Vinnytsia [in Ukrainian].

8. Oviechkina, O.A. (2020). Osnovni rysy suchasnoi tranzytyvnoi systemy vidnosyn vlasnosti v Ukraini [The main features of the modern transitive system of property relations in Ukraine]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini: zb. naukovykh prats*, 10 (233), 62-71 [in Ukrainian].

9. Percheklii, I.M. (2020). Pravo vlasnosti ukrainskoho narodu na pryrodni resursy: ekoloho-pravovi zasady [Право власності українського народу на природні ресурси: еколого-правові засади]: dys. ... k.iu.n. Instytut zakonodavchykh peredbachen i pravovoi ekspertyzy Ukrainy. Kyiv [in Ukrainian].

10. Klepanchuk, O.Iu. (2024). Teoretyko-metodolohichni zasady vprovadzhennia strukturnykh zmin ta instytutsiinykh reform na vnutrishnomu rynku Ukrainy [Theoretical and methodological principles of implementing

structural changes and institutional reforms in the domestic market of Ukraine]: d.e.n. Lvivskyi torhovelno-ekonomichnyi universytet. Lviv [in Ukrainian].

11. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. St. 13. URL: <https://constitution.in.ua/articles/13/> [in Ukrainian].

12. Zvit pro robotu Fondu derzhavnoho maina Ukrainy ta khid pryvatyzatsii derzhavnoho maina u 2023 rotsi [Report of the State Property Fund of Ukraine for 2023]. *Fond derzhavnoho maina Ukrainy: vebseit*. URL: https://www.spfu.gov.ua/userfiles/pdf/zvit-spfu-2023_17964.pdf [in Ukrainian].

13. Yedynyi reiestr obiektiv derzhavnoi vlasnosti [Unified register of state-owned objects]. *Fond derzhavnoho maina Ukrainy: vebseit*. URL: <https://spfu.gov.ua/ua/content/spf-stateproperty.html> [in Ukrainian].

14. Kravchuk, O.O. (2023). Upravlinnia derzhavnoiu vlasnistiu: administratyvno-pravovi zasady [Management of state property: administrative and legal principles]: monohrafiia. 2-he vyd., dop. i pererob. Kyiv: KPI [in Ukrainian].

15. Bilokur, Ye.I. (2015). Upravlinnia obiektamy derzhavnoi vlasnosti yak skladova zmistu derzhavno-upravlinskoi diialnosti [Management of state-owned objects as a component of the content of state-management activities]. *Visnyk Odeskoi yurydychnoi akademii*, 2, 35-45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vchfo_2015_2_6 [in Ukrainian].

16. Kharytonova, O.I. (2011). Do pytannia pro kharakterystyku prava derzhavnoi vlasnosti [To the question about the characteristics of state property rights]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, 329-335. URL: <http://www.apdp.in.ua/v33/49.pdf> [in Ukrainian].

17. Bykov, R.Iu. (2010). Mekhanizmy upravlinnia derzhavnym mainom v Ukraini [State property management mechanisms in Ukraine]: avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. Akad. munitsyp. upr. K. URL: <https://www.researchgatenet/publication/322721920> [in Ukrainian].

18. Shcherbyna, M. (2018). Chy pokrashchytsia upravlinnia derzhavnym mainom? [Will the management of state property improve?]. *New Voice*. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/chipokrashchitsya-upravlinnya-derzhavnim-maynom-2473115.html> [in Ukrainian].

19. Modernizatsiia derzhavnoho upravlinnia ta yevropeiska intehtatsiia Ukrainy [Modernization of public administration and European integration of Ukraine]. *Naukova dopovid*. (2021). Kyiv: NADU [in Ukrainian].

20. Savchenko, V.F. (2018). Derzhavne rehuliuвання vidnosyn vlasnosti u rynkovii ekonomitsi [State regulation of property relations in the market economy]. *Naukovyi visnyk Polissia*, 3, 9-18 [in Ukrainian].

21. Pilkevych, V.L. (2020). Orhanizatsiino-pravove zabezpechennia upravlinnia derzhavnym mainom v Ukraini [Organizational and legal provision of state property management in Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv [in Ukrainian].